

FRA KONTANTHJÆLP TIL JOB

April 2021

FRA KONTANTHJÆLP TIL JOB

© Dansk Arbejdsgiverforening

Ansvarsh. red. Maria Bille Høeg

Øvrige forfattere: Nadja Nielsen og Michael Drescher

Grafisk produktion: Dansk Arbejdsgiverforening

Udgivet: April 2021

INDHOLD

Kapitel 1	Fra kontanthjælp til job	4
Kapitel 2	Mange på kontanthjælp er en udfordring for hele samfundet	5
	Mange unge i kontanthjælpssystemet	5
	Personer med ikke-vestlig baggrund er overrepræsenterede	6
	Nogle kommuner har flere kontanthjælpsmodtagere end forventet	7
	Kontanthjælp er dyrt for samfundet	8
Kapitel 3	Antallet på kontanthjælpsydelse er faldende men fortsat højt	10
	Færre på kontanthjælpsydelse i 2020 trods coronakrisen	10
	Fra kontanthjælp til førtidspension	11
	Færre langvarigt forsørgede	12
	Færre kontanthjælpsbørn	13
Kapitel 4	Mange fortsat ikke vurderet klar til job	15
	Få skal være til rådighed for arbejdsmarkedet	16
	Jobparathed afhænger af kommunegrænsen	17
	Kontanthjælpsmodtagere har større kontakt til sundhedsvæsenet end andre grupper	17
Kapitel 5	Incitamenter til job	19
	Hvad får man i kontanthjælp?	19
	Jobgevinster	20
	Kontanthjælpen giver mulighed for et beskedent men sundt liv	21
	Unge mangler økonomiske incitamenter	22
Kapitel 6	Kommunernes beskæftigelsesindsats varierer	24
	Jobsøgning varierer	24
	Antallet af samtaler varierer	25
	Omfanget af aktivering varierer	27
Litteraturliste	31
Bilag	33
	Bilag 1: Kontanthjælpsloftet og det midlertidige børnetilskud	33
	Bilag 2: Hvad virker i beskæftigelsesindsatsen?	34
	Bilag 3: Krav i beskæftigelsesindsatsen	38

1. Fra kontanthjælp til job

Op mod 115.000 personer modtager i dag en af de tre kontanthjælpsydelse; kontanthjælp, uddannelseshjælp eller selvforsørgelses- og hjemrejseydelse m.v. Heraf er en stor del langt fra arbejdsmarkedet, og har modtaget offentlig forsørgelse i lang tid på trods af, at kontanthjælpen er en midlertidig ydelse. Det gælder f.eks. unge, kvinder med ikke-vestlig baggrund og personer med helbreds- eller sociale problemer.

Der er stor forskel på det kommunale serviceniveau. Mange i kontanthjælpssystemet får ikke den effektive hjælp, de har brug for til hurtigere at komme i job og blive selvforsørget.

Det er afgørende, at flere på kontanthjælpsydelse hurtigere finder fodfæste på arbejdsmarkedet. DA har 4 forslag, som vil bidrage til dette mål:

1. **Det skal kunne betale sig at arbejde, og den enkelte skal kunne se det.** Det samlede rådgighedsbeløb for kontanthjælpsmodtagere skal være lavere end rådgighedsbeløbet som beskæftiget. Den enkelte skal opleve en klar økonomisk gevinst ved at skifte kontanthjælpen ud med et job. Det skal samtidig kunne betale sig at være jobparat og øge tilknytningen til arbejdsmarkedet, så indkomsten bliver tydeligt forøget jo flere timer, den pågældende arbejder. Desuden bør aktivitetstillægget til uddannelseshjælpen for aktivitetsparate unge afskaffes. Et mere enkelt kontanthjælpssystem med færre ydelseskategorier osv., kan bidrage til at tydeliggøre, at det kan betale sig at arbejde.
2. **Unge skal kunne være jobparate.** Unge bør også kunne vurderes som jobparate. Det kan de ikke i dag. Visitationen som jobparat skal ikke være et fravalg af uddannelse. Derfor skal kommunerne give en ung jobparat en uddannelsesvoucher, der indebærer en ret til et forhøjet løntilskud, hvis den unge efter en vis tid i beskæftigelse indgår en uddannelsesaftale med en virksomhed.
3. **Nye kontanthjælpsmodtagere skal som udgangspunkt være jobparate – også kontanthjælpsmodtagere, der kan arbejde mindre end 37 timer om ugen.** Kommunerne bør som udgangspunkt visitere alle nye kontanthjælpsmodtagere som jobparate. Kun hvis det er helt åbenlyst, at den pågældende ikke kan arbejde, bør borgeren kunne fritages fra at skulle arbejde. Kontanthjælpsmodtagere, der kan arbejde mindre end 37 timer om ugen, bør stå aktivt til rådighed for arbejdsmarkedet i de timer, de kan arbejde.
4. **En mere aktiv beskæftigelsesindsats og et højt serviceniveau.** Forskning peger på, at samtaler, tæt opfølgning og virksomhedsrettede forløb, evt. i kombination med helbredsrettede eller sociale indsatser, mest effektivt bringer borgere i job. I dag bruger modtagere af kontanthjælpsydelse relativt få timer om ugen på aktive tilbud. Den aktive beskæftigelsesindsats skal være mere aktiv end i dag. Yder kommunen ikke den service og indsats, som borgeren er berettiget til, bør borgeren kunne bruge en privat aktør på kommunens regning.

2. Mange på kontanthjælp er en udfordring for hele samfundet

Kontanthjælp er offentlig forsørgelse, der bliver givet til personer, der har været ude for en social begivenhed så som arbejdsløshed, sygdom eller skilsmisse, der gør, at de ikke kan forsørge sig selv og deres familie. Behovet for forsørgelse må ikke kunne dækkes af andre ydelser, som for eksempel dagpenge eller pension.

Retten til kontanthjælp er grundlovssikret, jf. § 75, stk. 2 i Grundloven, hvoraf det fremgår: *"Den, der ikke selv kan ernære sig eller sine, og hvis forsørgelse ikke påhviler nogen anden, er berettiget til hjælp af det offentlige, dog mod at underkaste sig de forpligtelser, som loven herom påbyder."*

Kontanthjælpsydelser omfatter kontanthjælp, uddannelseshjælp samt selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse. Kontanthjælp til unge under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse hedder uddannelseshjælp, mens kontanthjælpen til personer uden ophold i Danmark i 9 ud af de seneste 10 år er på en lavere sats, og hedder selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse.

I 2020 modtog knap 115.000 fuldtidspersoner kontanthjælp, uddannelseshjælp eller selvforsørgelses- og hjemrejseydelse m.v., jf. tabel 1.

Tabel 1. Knap 115.000 på kontanthjælpsydelser

	2020	
	Antal fuldtidspersoner	Andel, pct.
Kontanthjælp	67.400	59
Uddannelseshjælp	35.000	30
Selvforsørgelses- og hjemrejseydelse mv.	12.400	11
I alt	114.800	100

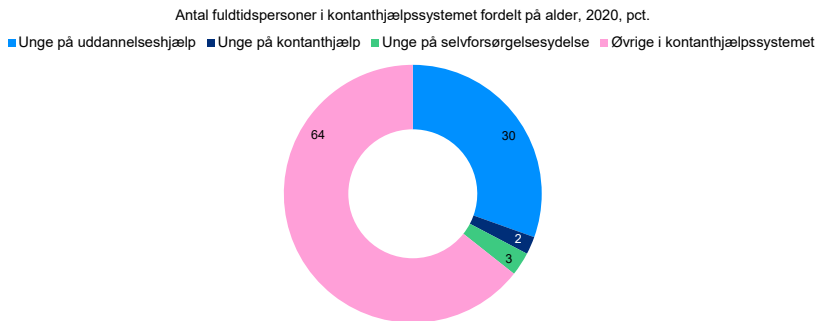
Anm.: Tallene er afrundede.
Kilde: Jobindsats.dk.

Mange unge i kontanthjælpssystemet

Sammenlignet med anden offentlig forsørgelse omfatter kontanthjælpssystemet særligt mange unge under 30 år, som f.eks. endnu ikke har taget en erhvervskompetencegivende uddannelse eller været i længerevarende beskæftigelse og optjent ret til dagpenge.

Unge 18-29-årige udgør 26 pct af alle 18-64-årige i befolkningen. Til sammenligning er ca. 35 pct. af alle personer på kontanthjælpsydelse under 30 år. Heraf har langt de fleste ingen erhvervskompetencegivende uddannelse og modtager uddannelseshjælp, jf. figur 1.

Figur 1. Hver tredje i kontanthjælpsystemet er under 30 år

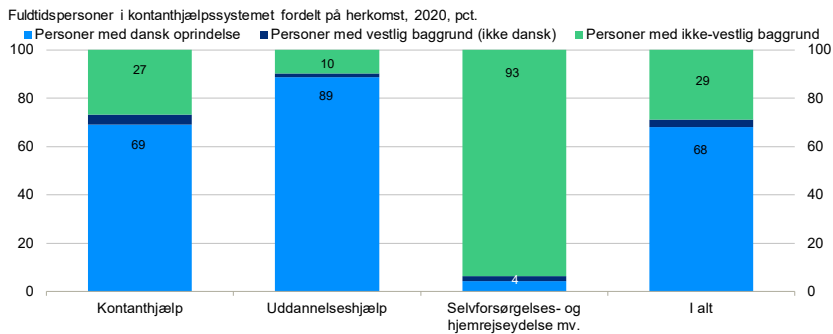

Anm.: Unge omfatter personer under 30 år.
Kilde: Jobindsats.dk.

Personer med ikke-vestlig baggrund er overrepræsenterede

Ligesom de unge er personer med ikke-vestlig baggrund overrepræsenterede i kontanthjælpsystemet. I sagens natur har mere end 9 ud af 10 personer, der modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse m.v. ikke-vestlig baggrund, idet ydelsen er målrettet personer, der har boet i Danmark i mindre end 9 ud af de seneste 10 år, og f.eks. er kommet til Danmark som flygtning eller familiesammenført, jf. figur 2.

Figur 2. Godt hver fjerde i kontanthjælpsystemet har ikke-vestlig baggrund

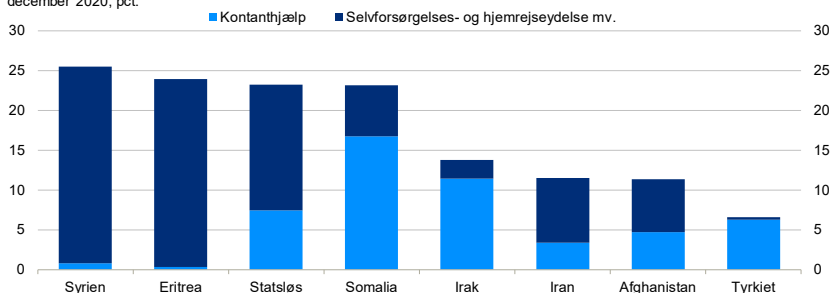
Anm.: Baggrund omfatter både indvandrere og efterkommere.
Kilde: Jobindsats.dk.

Også blandt kontanthjælpsmodtagere er personer med ikke-vestlig baggrund overrepræsenteret. Godt hver fjerde kontanthjælpsmodtager har ikke-vestlig baggrund. Til sammenligning har 11 pct. af befolkningen i Danmark i alderen 18-64 år ikke-vestlig baggrund.

Særligt personer fra Syrien, Eritrea, Somalia og statsløse er talrigt repræsenterede i kontanthjælpsystemet. Hver fjerde med syrisk baggrund i Danmark modtager enten selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller kontanthjælp. Personer fra Syrien og Eritrea modtager primært selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, mens personer fra Somalia primært modtager kontanthjælp, jf. figur 3.

Figur 3. Mange fra Syrien, Eritrea, Somalia og statsløse modtager kontanthjælpsydelse

Modtagere af kontanthjælp eller selvforsørgelses- og hjemrejseydelse mv. som andel af befolkningen, 18-65 år, december 2020, pct.

Anm.: Landene nævnt i figuren er de otte med antalmæssigt flest statsborgere i kontanthjælpsystemet.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets forløbsdata DREAM og Danmarks Statistiks befolkningsregister.

Til sammenligning modtager ca. 2 pct. af personer med dansk baggrund i alderen 18-65 år enten kontanthjælp eller selvforsørgelses- og hjemrejseydelse.

Nogle kommuner har flere kontanthjælpsmodtagere end forventet

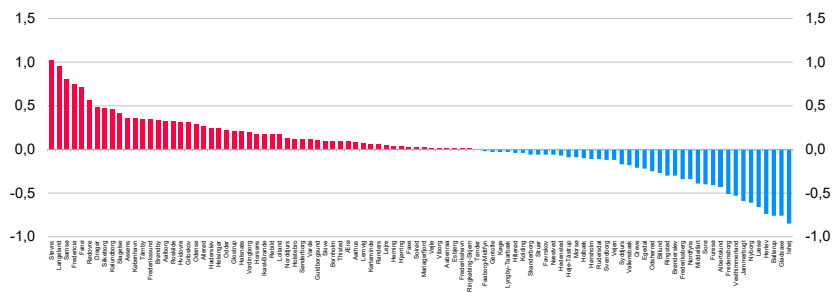
Der er væsentlig forskel på, hvilke kommuner, der har relativt mange hhv. få kontanthjælpsmodtagere i forhold til antallet af 16-66-årige i kommunen. Når der tages højde for kommunernes rammevilkår så som befolkningssammensætning og det lokale arbejdsmarked, står det værst til i Stevns Kommune, hvor andelen af kontanthjælpsmodtagere er mere end 1 procentpoint højere end forventet, svarende til 150 fuldtidspersoner.

Samlet har over halvdelen af kommunerne flere kontanthjælpsmodtagere m.v. end forventet givet kommunernes rammevilkår. Havde kommunerne i stedet haft det forventede niveau, ville knap 6.000 færre fuldtidspersoner være på kontanthjælp m.v.

Ishøj er den kommune, der klarer sig bedst i forhold til kommunens rammevilkår, jf. figur 4.

Figur 4. Flere på kontanthjælp mv. i Stevs Kommune end forventet.

Forskel mellem forventet og faktisk andel fuldtidspersoner på kontanthjælp mv., 3. kv. 2019 - 2. kv. 2020, procentpoint

Anm.: Forskel mellem forventet og faktisk andel fuldtidspersoner på kontanthjælp angiver forskellen mellem andelen af borgere i alderen 16-66 år i kommunen, som faktisk har modtaget kontanthjælp m.v. hele året, og andelen der forventes at have modtaget kontanthjælp m.v. på baggrund af rammevilkår. I opgørelsen indgår kontanthjælp, uddannelseshjælp, selvforsørgelses- og hjemrejseudbetaling og overgangsydelse, revalidering og forrevalidering, ressourceforløb samt ledighedsydelse. Opgørelsen tager ikke højde for, at visse kommuner i højere grad visiterer borgere til førtidspension, og derfor kan have færre kontanthjælpsmodtagere end forventet.
 Kilde: Jobindsats.dk

Kontanthjælp er dyrt for samfundet

I gennemsnit koster det offentlige ca. 122.000 kr. om året før skat at forsørge hver fuldtids-person på kontanthjælpsydelse. Det svarer til, at det offentlige i 2018 brugte ca. 16 mia. kr. til forsørgelse af personer på kontanthjælpsydelse.

Dertil skal lægges udgifter til aktive tilbud i beskæftigelsesindsatsen på godt 4 mia. kr., jf. KL (2020). Særligt indsatsen for flygtninge m.v. på selvforsørgelses- og hjemrejseudbetaling er dyr, idet udgifter til danskuddannelse indgår. De samlede udgifter til forsørgelse og aktive tilbud på kontanthjælpsområdet når således op på 20 mia. kr. i 2018, jf. tabel 2.

Tabel 2. Forsørgelse og tilbud koster mindst 20 mia. kr. om året

	2018	
	Mia. kr.	Kr. pr. fuldtidsperson
Forsørgelsesudgifter i alt	15,7	122.000
- heraf kontanthjælp	10,6	142.000
- heraf uddannelseshjælp	3,5	98.000
- heraf integrationsydelse	1,5	87.000
Driftsudgifter til aktive tilbud i alt	4,3	33.000
- heraf kontant- og uddannelseshjælp	2,4	22.000
- heraf integrationsydelse	1,8	104.000

Anm.: Integrationsydelse kaldes i dag selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Tallene er afrundede.
Kilde: Jobindsats.dk og KL (2020).

Ud over udgifter til forsørgelse og aktive tilbud har jobcentrene også administrative udgifter i forbindelse med indsatsen for at hjælpe personer på kontanthjælpsydelse i job. Bl.a. er der udgifter til løbende samtaler med kontanthjælpsmodtagerne. Derudover er der udgifter til i sundhedssystemet og på det sociale område.

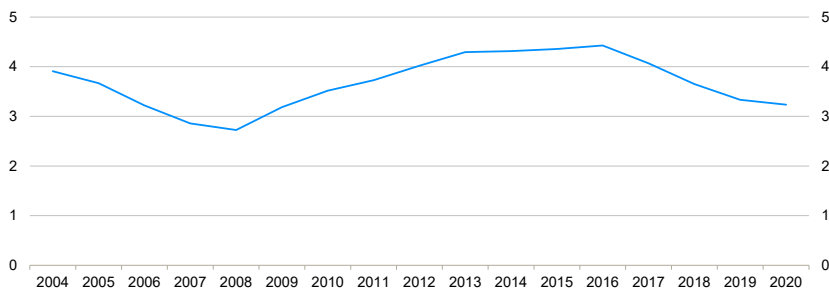
3. Antallet på kontanthjælpsydelse er faldende men fortsat højt

I 2020 modtog 3,2 pct. af befolkningen i alderen 18-64 år en af de tre kontanthjælpsydelse; kontanthjælp, uddannelseshjælp eller selvforsørgelses- og hjemrejseydelse m.v. Antallet på kontanthjælpsydelse har været faldende siden 2016, hvor niveauet toppede med knap 155.000 fuldtidspersoner svarende til 4,4 pct. af befolkningen i alderen 18-64 år.

Tilbage i 2008 var niveauet dog lavere end i 2020. I 2008 udgjorde antallet af fuldtidspersoner på kontanthjælpsydelse godt 93.000 fuldtidspersoner, hvilket svarer til 2,7 pct. af alle 18-64-årige i befolkningen i 2008, jf. figur 5.

Figur 5. Godt 3 pct. af alle 18-64-årige modtager kontanthjælpsydelse i 2020

Fuldtidspersoner på kontanthjælpsydelse som andel af befolkningen, 18-64 år, pct.

Anm.: Opgørelsen omfatter kontanthjælp, uddannelseshjælp og selvforsørgelses- og hjemrejseydelse m.v.
Kilde: Jobindsats.dk og Statistikbanken.dk.

Færre på kontanthjælpsydelse i 2020 trods coronakrisen

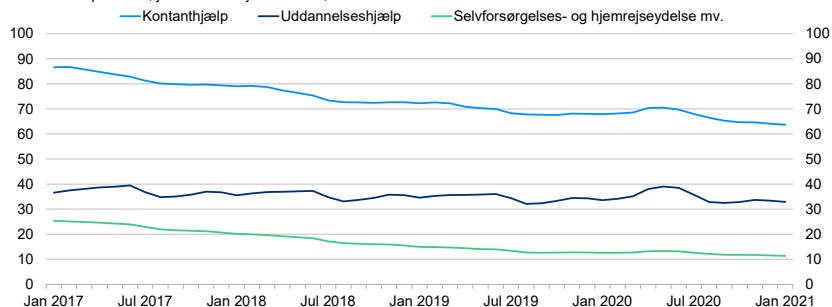
Både antallet af personer på kontanthjælp, uddannelseshjælp og selvforsørgelses- og hjemrejseydelse har været aftagende de senere år. Selv i 2020, som er præget af coronakrisen, er antallet af personer på de pågældende ydelser lavere end i de foregående år.

Siden 2017 er antallet af fuldtidspersoner på selvforsørgelses- og hjemrejseydelse m.v. blevet mere end halveret fra godt 25.000 fuldtidspersoner i januar 2017 til kun godt 11.000 fuldtidspersoner i januar 2021. Udviklingen kan formentlig forklares ved en kombination af, at færre flytninge er kommet til Danmark de senere år, de generelt gode beskæftigelsesmuligheder samt trepartsaftalen om arbejdsmarkedsintegration fra 2016, der bl.a. betyder, at flere flytninge bliver vurderet jobparate og derved kommer hurtigere i beskæftigelse.

I samme periode er antallet af fuldtidspersoner på kontanthjælp faldet med godt en fjerdedel svarende til 23.000 fuldtidspersoner, mens antallet af fuldtidspersoner på uddannelseshjælp er faldet med ca. 10 pct. svarende til knap 4.000 fuldtidspersoner, jf. figur 6.

Figur 6. Antallet på selvforsørgelses- og hjemrejseydelse mere end halveret

Antal fuldtidspersoner, januar 2017 - januar 2021, tusinder.

Kilde: Jobindsats.dk.

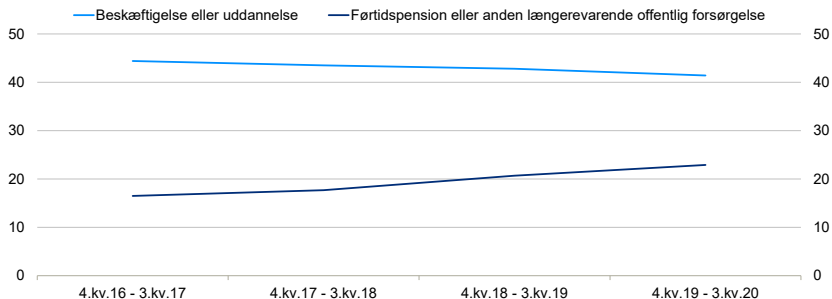
Fra kontanthjælp til førtidspension

At antallet af kontanthjælpsmodtagere er faldet, er dog ikke ensbetydende med, at de er kommet i job. Tværtimod er antallet, der har skiftet kontanthjælpen ud med job eller uddannelse, aftaget de senere år. Fra 4. kv. 2016 til 3. kv. 2017 var godt 20.000 personer i job eller uddannelse tre måneder efter et afsluttet kontanthjælpsforløb svarende til 44 pct. af alle personer med et afsluttet forløb. I perioden 4. kv. 2019 til 3. kv. 2020 er det tilsvarende tal ca. 15.000 personer eller 41 pct.

Til gengæld er flere kontanthjælpsmodtagere blevet visiteret længere væk fra arbejdsmarkedet, og flere overgår fra kontanthjælp til førtidspension. 17 pct. af alle personer, der afsluttede kontanthjælp i perioden 4. kv. 2016 til 3. kv. 2017 overgik til længerevarende offentlig forsørgelse, herunder førtidspension. I perioden 4. kv. 2019 til 3. kv. 2020 er det 23 pct., jf. figur 7.

Figur 7. Flere bytter kontanthjælp ud med førtidspension

Status 3 måneder efter afsluttet forløb på kontanthjælp, pct.

Anm.: Førtidspension eller anden længevarende offentlig forsørgelse består af førtidspension, ressourceforløb, ledighedsydelse og fleksjob.

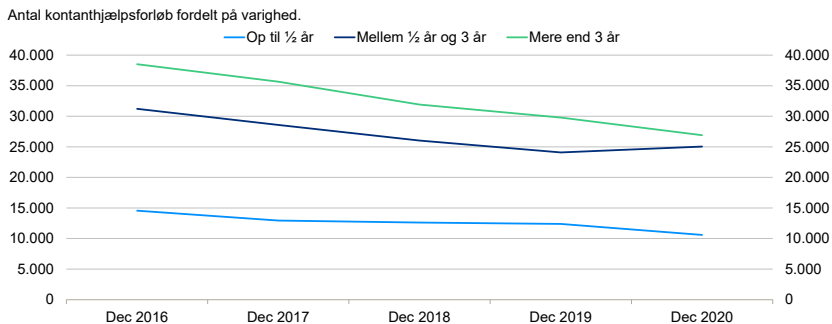
Kilde: Jobindsats.dk.

Stigningen i antallet af personer, der skifter kontanthjælpen ud med mere varig offentlig forsørgelse, er særligt drevet af en stigning i antallet, der visiteres til førtidspension. I perioden 4. kv. 2019 til 3. kv. 2020 overgik knap 4.100 personer til førtidspension tre måneder efter et afsluttet kontanthjælpsforløb mod knap 2.400 personer i perioden 4. kv. 2016 til 3. kv. 2017. Stigningen ses for alle aldersgrupper.

Færre langvarigt forsørgede

At flere overgår fra kontanthjælp til førtidspension, kan evt. bidrage til at forklare, at antallet af langvarige kontanthjælpsmodtagere er faldet de senere år. I perioden december 2016 til december 2020 er kontanthjælpsforløb med en varighed over 3 år faldet fra knap 39.000 forløb til knap 27.000 forløb. I samme periode er antallet af korte kontanthjælpsforløb på op til og med et halvt år faldet med ca. 4.000 forløb, jf. figur 8.

Figur 8. Færre på langvarig kontanthjælp

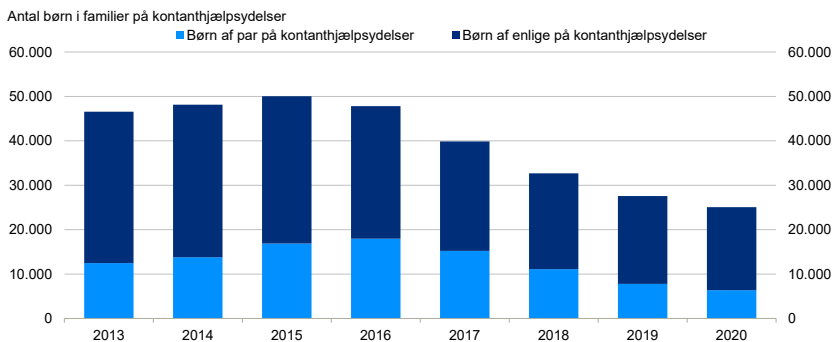
Kilde: Jobindsats.dk.

Færre kontanthjælpsbørn

I takt med at antallet af personer på kontanthjælpsydelser er faldet de senere år, er antallet af børn, der lever i en kontanthjælpsfamilie, også faldet. Det betyder, at færre børn selv risikerer at modtage kontanthjælpsydelser som voksne.

Fra 2015 til 2020 er antallet af børn, der lever i en familie på kontanthjælpsydelser, blevet halveret fra ca. 50.000 børn til godt 25.000 børn, jf. figur 9.

Figur 9. Færre børn vokser op med kontanthjælp

Anm.: Familier på kontanthjælpsydelse inkluderer enlige forældre og par, hvor begge forældre modtager enten kontanthjælp, uddannelseshjælp eller selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Der er i opgørelsen set på ydelsesstatus i oktober og betinget på mindst 4 sammenhængende uger på kontanthjælpsydelse. Civilstand defineres p.b.a. familietype fra Danmarks Statistiks befolkningsregister. Antal børn er opgjort ved at summere personer under 18 år i befolkningsregistret på familie-id og efterfølgende koble med kontanthjælpsmodtagerne på familie-id.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets forløbsdata DREAM.

Hvis børn vokser op i en kontanthjælpsfamilie, er der større sandsynlighed for, at de også selv bliver kontanthjælpsmodtagere som voksne. Socialt belastende vilkår overføres fra generation til generation, jf. Danmarks Pædagogiske Universitet (2008).

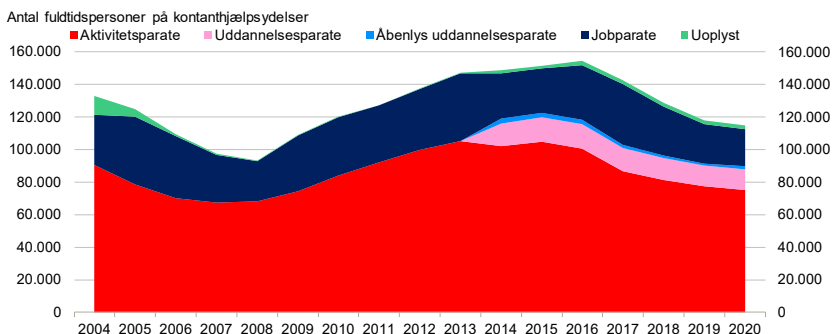
4. Mange fortsat ikke vurderet klar til job

En stor del af borgerne på kontanthjælpsydelse er længere væk fra arbejdsmarkedet. Kommunerne vurderer, at de pågældende bl.a. har sociale eller helbredsmaessige problemer, og ikke kan påtage sig et ordinært arbejde eller påbegynde en uddannelse. De bliver derfor ikke erklæret jobparate men aktivitetsparate, der ikke skal være til rådighed for arbejdsmarkedet eller aktivt søge job.

Heller ikke uddannelsesparate unge, der endnu ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, skal være til rådighed for arbejdsmarkedet. Fokus for dem skal ifølge lovgivningen ikke være på at søge job, men på at påbegynde en uddannelse.

I 2020 omfatter aktivitetsparate på kontanthjælpsydelse godt 75.000 fuldtidspersoner, mens knap 13.000 fuldtidspersoner er vurderet uddannelsesparate. Samlet skal 88.000 fuldtidspersoner, svarende til 3 ud af 4 på kontanthjælpsydelse ikke være til rådighed for arbejdsmarkedet, jf. figur 10.

Figur 10. 88.000 skal ikke være til rådighed for arbejdsmarkedet

Anm.: Opgørelsen omfatter kontanthjælp, uddannelseshjælp og selvforsørgelses- og hjemrejseydelse m.v.
Kilde: Jobindsats.dk.

I de senere år er antallet af aktivitetsparate på kontanthjælpsydelse faldet. I perioden 2013-2016 var over 100.000 vurderet aktivitetsparate. Niveaueet i 2020 er dog fortsat højere end i 2008, hvor antallet lå på ca. 68.000 aktivitetsparate fuldtidspersoner.

Også antallet af jobparate ledige på kontanthjælpsydelse er faldet de senere år i takt med det økonomiske opsving og de generelt gode beskæftigelsesmuligheder. I 2020 udgør jobparate på kontanthjælpsydelse knap 23.000 fuldtidspersoner, hvilket er næsten en halvering sammenlignet med 2013.

Derimod er antallet af unge uddannelsesparate ikke faldet i samme grad som de andre grupper. Siden uddannelseshjælpen og muligheden for at blive vurderet uddannelsesparat blev indført i 2014, er antallet i kategorien kun faldet med et par tusinde frem til 2020. Dertil kommer et mindre fald blandt unge, der er erklæret åbenlys uddannelsesparate. Det er således ikke lykkedes at få markant flere unge i uddannelse, på trods af det politiske ønske om at flere unge skal tage en uddannelse.

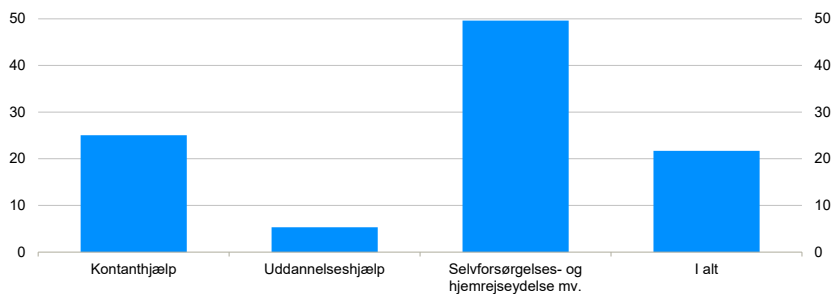
Få skal være til rådighed for arbejdsmarkedet

Lovgivningens fokus på at prioritere uddannelse frem for job for unge uden erhvervskompetencegivende uddannelse betyder, at kun de ca. 5 pct. unge på uddannelseshjælp, der bliver vurderet såkaldt åbenlys uddannelsesparate, har pligt til aktivt at søge job, indtil de påbegynder en uddannelse. Uddannelsesparate unge har derimod ikke denne pligt. I stedet skal de påbegynde en uddannelse inden for et år på ydelsen. Af de tre kontanthjælpsydelse er uddannelseshjælp således den ydelse, hvor den laveste andel har pligt til at være til rådighed for arbejdsmarkedet.

Blandt kontanthjælpsmodtagere har ca. hver fjerde en rådighedsforpligtelse og blandt personer, der modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse m.v., skal ca. halvdelen stå til rådighed for arbejdsmarkedet, jf. figur 11.

Figur 11. Kun ca. hver femte på kontanthjælpsydelse er til rådighed for job

Andel fuldtidspersoner på kontanthjælpsydelse, der skal være til rådighed for arbejdsmarkedet, 2020, pct.

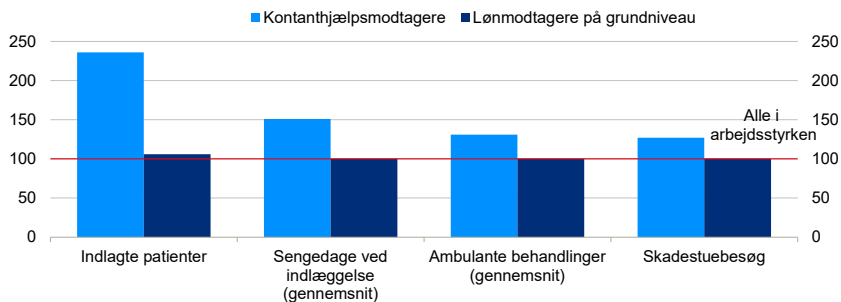

Kilde: Jobindsats.dk.

Vurderingen af, hvorvidt personer visiteres enten som jobparate, åbenlys uddannelsesparate, uddannelsesparate eller aktivitetsparate beror på kommunernes vurdering. Omfanget af personer i de forskellige kategorier varierer fra kommune til kommune.

Figur 13. Kontanthjælpsmodtagere er mere syge end andre grupper

Indeks for kontanthjælpsmodtageres brug af sundhedsvæsenet sammenlignet med lønmodtagere på grundniveau, 20-64 år, 2018. Alle i arbejdsstyrken = indeks 100.

Anm.: Opgørelsen er afgrænset til mænd. En tilsvarende opgørelse for kvinder viser stort set samme billede.
Kilde: Statistikbanken.dk

Tilsvarende viser opgørelser, at andelen, der vurderer, at de har et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred er lavere blandt arbejdsløse og andre uden for arbejdsmarkedet end blandt beskæftigede, jf. Sundhedsstyrelsen (2017).

Hverken psykiske eller fysiske helbredsproblemer behøver dog at udelukke et aktivt liv på arbejdsmarkedet. Tværtimod kan et job være helt centralt for at få det bedre eller blive rask.

I indsatsen for at hjælpe personer med alvorlige psykiske lidelser ind på arbejdsmarkedet har f.eks. forløb med "Individuelt Planlagt Job Med Støtte" (IPS) vist sig effektivt, jf. Christensen og Epløv (2018). IPS-forløb øger sandsynligheden for at komme i job eller uddannelse for personer med svære sindslidelser sammenlignet med en almindelig beskæftigelsesindsats. Efter 18-måneders IPS-forløb kommer knap 6 ud af 10 deltagere i job eller uddannelse.

Hjælpe midler og støttemuligheder kan også bidrage til at øge arbejdsevnen blandt personer med helbredsproblemer. Det kan være i form af en personlig assistent, der yder støtte i forbindelse med arbejdsfunktioner, som en person med helbredsproblemer ikke selv kan klare. Det kan dreje sig om specifikke løft, strukturere arbejdsdagen eller være bindeled til kolleger.

5. Incitamerter til job

Der er generelt en sammenhæng mellem størrelsen af de offentlige forsørgelsesordninger og beskæftigelsen. Jo mindre forskellen er mellem arbejdsindkomst og overførselsindkomst – herunder kontanthjælp – desto mindre vil arbejdsudbuddet være, jf. KORA (2015).

På kontanthjælpsområdet er der lavet en række undersøgelser af sammenhængen mellem ydelsesniveau og beskæftigelse. Blandt andet finder studier, at indførelsen af starthjælpen i 2002 til nyankomne flygtninge og indvandrere, særligt efter en vis tid i Danmark, har en positiv effekt på beskæftigelsen for gruppen. Tilsvarende viser flere danske undersøgelser af kontanthjælpsreformen fra 2014, at sandsynligheden for at finde beskæftigelse for unge 25-29-årige stiger som følge af ydelsesreduktionen, jf. Beskæftigelsesudvalget (2016-17).

Endvidere viser en evaluering af Jobreform 1 fra 2015, at indførelsen af kontanthjælpsloftet og 225-timersreglen har øget arbejdsudbuddet for kontanthjælp- og uddannelseshjælpsmodtagere med i alt 350 fuldtidspersoner strukturelt, samt at de langsigtede effekter af reformen forventes at være større, jf. Finansministeriet (2019).

Hvad får man i kontanthjælp?

Kontanthjælp tildeles efter bl.a. indkomst- og familiestørrelse. Det er ikke muligt at få kontanthjælp, hvis man selv eller en eventuel ægtefælle har en formue på over 10.000 kr. pr. person. Hvis en kontanthjælpsmodtager eller dennes ægtefælle har indtægter, trækkes disse fra i hjælpen krone for krone. Ved arbejdsindtægter eller indtægter som led i tilbud ses der ved beregningen af hjælp dog bort fra 28,40 kr. (2021) pr. udført arbejdstime.

Den samlede hjælp afhænger bl.a. af, hvorvidt man er enlig eller lever som par, samt hvorvidt man er forsørger eller ej, og i givet fald hvor mange børn man har. Desuden har den pågældendes alder også en betydning, ligesom visitationskategorien for unge har betydning, og om den pågældende deltager i aktive tilbud. Endvidere er det muligt at få forhøjet grundbeløb, hvis man har en psykisk lidelse.

En enlig kontanthjælpsmodtager med to børn modtager samlet 20.600 kr. om måneden efter skat. Et par på kontanthjælp med to børn modtager op til 25.700 kr. om måneden efter skat, jf. tabel 3.

Tabel 3. Enlige med to børn har 20.600 kr. efter skat

	Indkomst efter skat for kontanthjælpsmodtagere, 2021				
	0 børn	1 barn	2 børn	3 børn	4 børn
Kontanthjælpsmodtager, enlig over 30 år					
Kontanthjælp	11.700	15.500	15.500	15.500	15.500
Særlig støtte	300	0	0	0	0
Boligstøtte	500	700	1.000	1.000	1.000
Børne- og ungeydelse	0	1.200	2.200	3.200	4.700
Børnetilskud og -bidrag	0	3.700	6.200	8.800	11.300
<i>Heraf midlertidigt børnetilskud</i>	<i>0</i>	<i>1.300</i>	<i>1.900</i>	<i>2.500</i>	<i>3.100</i>
Skat	-2.800	-4.300	-4.300	-4.300	-4.300
Indkomst efter skat	9.600	16.700	20.600	24.100	28.200
Kontanthjælpsmodtagere, par over 30 år					
Kontanthjælp	23.400	31.100	31.100	31.100	31.100
Særlig støtte	0	0	0	0	0
Boligstøtte	0	0	0	0	0
Børne- og ungeydelse	0	1.200	2.200	3.200	4.700
Børnetilskud og -bidrag	0	600	1.100	1.700	2.200
<i>Heraf midlertidigt børnetilskud</i>	<i>0</i>	<i>600</i>	<i>1.100</i>	<i>1.700</i>	<i>2.200</i>
Skat	-5.600	-8.500	-8.500	-8.500	-8.500
Indkomst efter skat	17.600	24.200	25.700	27.200	29.300

Anm.: Særlig støtte er støtte til høje boligudgifter inkl. vand og varme m.v., mens boligstøtte, også kaldet boligsikring, er et økonomisk tilskud til huslejen. Der er ikke taget højde for værdien af evt. friplads til daginstitutionsbetaling. Tallene er afrundet. Differencen fra summen af ovenstående og den angivende indkomst efter skat er ATP-indbetalingen.

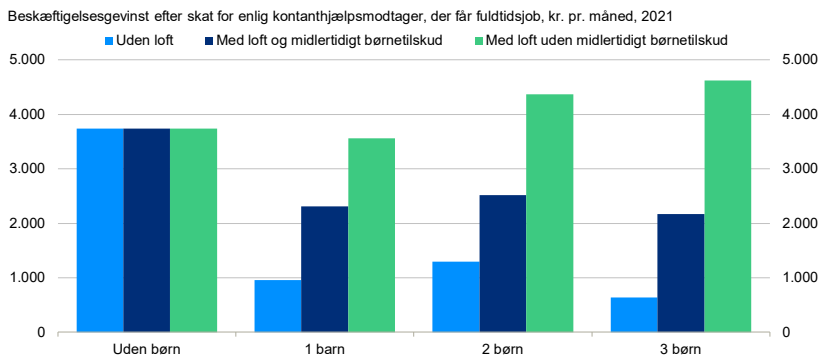
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Finansministeriets familietypermodel (2021).

Jobgevinster

I oktober 2016 trådte kontanthjælpsloftet i kraft. Det lagde et loft over, hvor meget det samlet set er muligt at modtage i kontant- eller uddannelseshjælp, boligstøtte og særlig støtte. Kontanthjælpsloftet har sikret, at gevinsten ved at komme i arbejde er blevet større.

Loftet har blandt andet betydet, at en enlig kontanthjælpsmodtager med to børn har en økonomisk gevinst ved at komme i arbejde på knap 4.400 kr. efter skat pr. måned. Det svarer til ca. 27 kr. i timen. Til sammenligning ville gevinsten kun være 1.300 kr. pr. måned eller knap 6 kr. pr. time, hvis der ikke var et kontanthjælpsloft. For en enlig med tre børn er forskellen endnu større. Her er den økonomiske gevinst over 4.600 kr., når kontanthjælpsloftet er i spil, mens den uden loftet ville have været ca. 600 kr., jf. figur 14.

Figur 14. Uden kontanthjælpsloft har enlige forsørgere lav gevinst ved arbejde

Anm.: "Uden loft" viser gevinsten ved at få arbejde, hvis der ikke var et kontanthjælpsloft og et midlertidigt børnetilskud.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Finansministeriets Familietypemodell.

Fra 1. januar 2020 trådte et midlertidigt børnetilskud i kraft. Det midlertidige børnetilskud er et skattefrit tilskud til forældre, som er berørt af kontanthjælpsloftet og/eller modtager selvforørgelses-, hjemrejse- eller overgangsydelse, jf. bilag 1. Tilskuddet består af et beløb pr. barn og et ekstra beløb til enlige forsørgere. Tilskuddet kan ikke overstige det beløb, som familien har mistet som følge af kontanthjælpsloftet.

Det midlertidige børnetilskud fungerer som en delvis tilbagerulning af kontanthjælpsloftet, og reducerer gevinsten ved at komme i arbejde for kontanthjælpsmodtagere med børn.

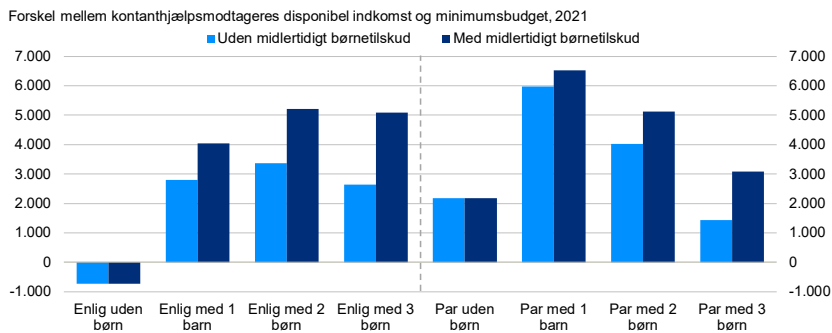
For en enlig kontanthjælpsmodtager med to børn er den økonomiske gevinst i dag 2.500 kr. pr. måned efter skat. Gevinsten er dermed reduceret med knap 1.900 kr. sammenlignet med tilfældet, hvor kontanthjælpsloftet fik lov til at have fuld effekt.

Kontanthjælpen giver mulighed for et beskeden men sundt liv

Det midlertidige børnetilskud blev indført for at sikre bedre økonomiske vilkår til kontanthjælpsfamilier. Imidlertid gav kontanthjælpen m.v. i forvejen langt de fleste en indkomst, som er over et minimumsbudget udarbejdet af Rockwool Fondens Forskningsenhed. Det gælder uanset, om man kigger på kontanthjælpsmodtageres disponibel indkomst med eller uden det midlertidige børnetilskud.

For eksempel har en enlig forsørger med to børn 5.200 kr. mere til rådighed om måneden end minimumsbudgettet, når det midlertidige børnetilskud indregnes. Når der ses bort fra det midlertidige børnetilskud, har en enlig kontanthjælpsmodtager med to børn en disponibel indkomst om måneden, der er ca. 3.400 kr. over minimumsbudgettet. Kun kontanthjælpsmodtagere uden børn har et rådighedsbeløb, som ikke ligger over minimumsbudgettet, jf. figur 15.

Figur 15. Kontanthjælp mv. ligger generelt over minimumsbudgettet

Anm.: Den disponibel indkomst er efter skat.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Finansministeriets Familietypemodell og Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Minimumsbudgettet er det niveau, hvor det er muligt at leve et sundt liv med mulighed for deltagelse i familie- og samfundsmæssige sammenhænge. Udover basale behov såsom husly, mad og drikke, indeholder budgettet også udgifter til grundlæggende personlig hygiejne og pleje, gaver til børnefødselsdage, at kunne betale kontingent til f.eks. et medlemskab i en fodboldklub for ens børn samt til at tage en tur i Tivoli m.v. om året, hvis man har børn, jf. Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Unge mangler økonomiske incitament

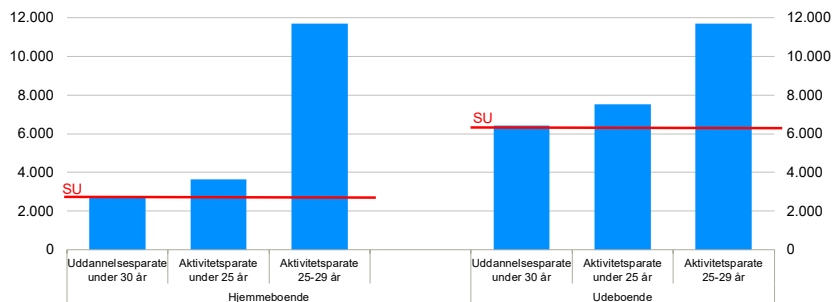
For unge på uddannelseshjælp kan det bedre betale sig økonomisk at blive erklæret aktivitetsparat frem for uddannelsesparat. Årsagen er, at aktivitetsparate unge kan supplere deres uddannelseshjælp med et aktivitetsstillæg, hvis de tilkendegiver, at de har et ønske om at deltage i et aktivt tilbud.

En aktivitetsparat 25-29-årig på uddannelseshjælp modtager ca. 11.700 kr. pr. måned inkl. Aktivitetsstillæg, uanset om bopælen er hjemme eller ude. Det er 4-5.000 kr. mere end andre udeboende unge på uddannelseshjælp og ca. 8-9.000 kr. mere end andre hjemmeboende unge under 30 år.

Desuden er ydelsen til 25-29-årige på uddannelseshjælp ca. 2-4 gange højere end SU-niveauret, jf. figur 16.

Figur 16. Aktivitetsparat unge får langt mere end SU

Kr. pr. måned før skat for unge på uddannelseshjælp, 2021

Anm.: SU-satsen for hjemmeboende er den maksimale SU-sats på videregående uddannelser.

Kilde: Vejledning om satser 2021 samt su.dk.

I 2020 var knap 8.700 unge i alderen 25-29 år på uddannelseshjælp vurderet aktivitetsparate. De fik således en væsentlig højere ydelse end øvrige unge, herunder unge på SU. En del heraf vil dog formentlig være forsørgere og dermed være berettiget til en endnu højere ydelse.

Differentieringen af ydelserne, herunder særligt aktivitetsstillægget, kan hæmme de unges progression mod uddannelse, jf. Marselisborg (2019). Ifølge undersøgelsen er der en omvendt incitamentsstruktur. De unge "gør sig dårligere, end de er" for at optimere forsørgelsesgrundlaget. Det fremgår desuden, at økonomien også kan være konfliktpotentialer mellem sagsbehandlere og den unge, hvis den unge omvisiteres fra aktivitetsparat til uddannelsesparat. For at undgå konflikt lader sagsbehandleren den unge forblive aktivitetsparat på den høje ydelse.

6. Kommunernes beskæftigelsesindsats varierer

Der findes en del veldokumenteret, evidensbaseret viden om, hvad der virker i indsatsen for at bringe kontanthjælpsmodtagere tættere på arbejdsmarkedet og i job, jf. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (2018) og bilag 2.

Overordnet viser undersøgelser, at krav om jobsøgning med tilknyttede rådighedssanktioner, samtaler og ansættelse med løntilskud i private virksomheder har en positiv beskæftigelseseffekt, jf. Finansministeriet (2018), jobeffekter.dk samt f.eks. Avram, Brewer og Salvato (2018). Virksomhedsrettet indsats, ofte i kombination med andre tilbud, har, som det eneste redskab i beskæftigelsessystemet, vist sig i gennemsnit at have positive jobeffekter på tværs af forskellige grupper af jobparate og udsatte ledige.

F.eks. er en jobrettet indsats kombineret med én eller flere andre indsatser, herunder opkvalificering, en social indsats eller en helbredsindsats den mest effektive måde at få udsatte borgere i arbejde, jf. Væksthusets Forskningscenter (2018). Desuden har forløb med "Individuelt Planlagt job med Støtte" (IPS) vist sig effektive i indsatsen for at hjælpe personer med alvorlige psykiske lidelser ind på arbejdsmarkedet, jf. Christensen og Epløv (2018).

For unge i kontanthjælpssystemet peger forskningen bl.a. på, at nytteindsats, brobygningsforløb, en virksomhedsrettet indsats, IPS-indsats samt mentorstøtte har en positiv effekt i forhold til uddannelse og job, jf. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (2021).

Undersøgelserne viser dermed samlet, at kommunerne gennem den aktive beskæftigelsesindsats kan bidrage til at flere på kontanthjælpsydelse kommer i job eller uddannelse.

Jobsøgning varierer

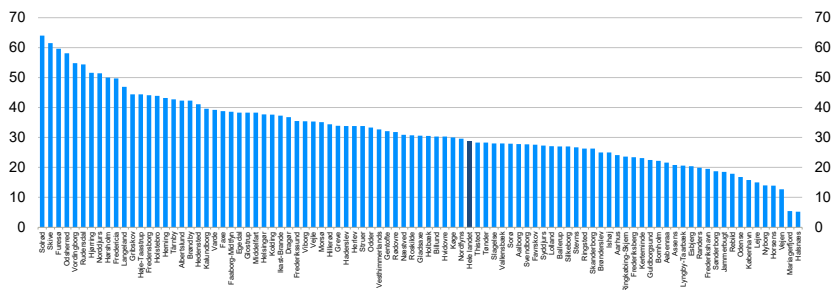
Ledige kontanthjælpsmodtagere skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet og være aktivt jobsøgende, jf. bilag 3. Alligevel har mere end hver fjerde kontanthjælpsmodtager ikke søgt et eneste job i løbet af december 2020.

Der er væsentlig forskel på, hvor stor en andel kontanthjælpsmodtagere, der aktivt søger job i de enkelte kommuner. Halsnæs er den kommune i Danmark med den laveste andel kontanthjælpsmodtagere, der ikke søger job. Kun end 1 ud af 20 har ikke registreret jobsøgning i december 2020.

Den kommune, der har den laveste jobsøgning blandt kontanthjælpsmodtagerne, er Solrød. Her har næsten to ud af tre ikke søgt et eneste job i december 2020. Herefter følger Skive og Furesø Kommuner, jf. figur 17.

Figur 17. Stor forskel på hvor aktivt kontanthjælpsmodtagere søger job

Andel jobparate kontanthjælpsmodtagere, der ikke har søgt et eneste job, december 2020, pct.

Anm.: Fanø, Læsø, Samsø, Ærø, Allerød og Lemvig er udeladt.
 Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (Rådighedstilsyn).

Der er et væsentligt potentiale i, at alle kommunerne forbedrer jobsøgningen blandt kontanthjælpsmodtagerne til samme høje niveau som i de bedste kommuner. Hvis andelen af ikke-jobsøgende kontanthjælpsmodtagere var lige så lav i alle kommuner som i Halsnæs Kommune i december 2020, ville ca. 3.000 flere kontanthjælpsmodtagere være aktivt jobsøgende og dermed være et skridt tættere på arbejdsmarkedet.

Antallet af samtaler varierer

Som en del af beskæftigelsesindsatsen skal alle på kontanthjælpsydelse deltage i et såkaldt kontaktforløb med løbende samtaler i jobcentret, jf. bilag 3.

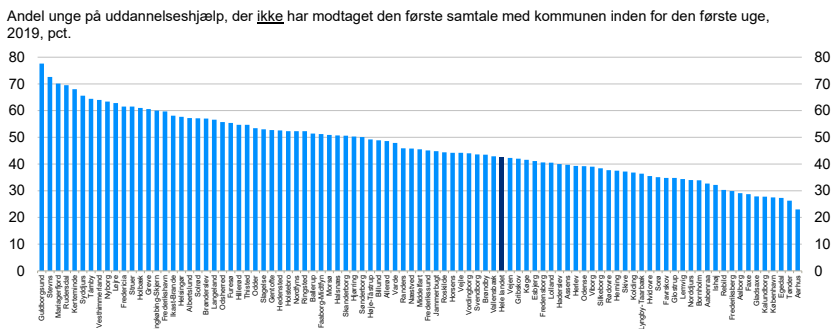
Undersøgelser peger samstemmende på, at samtaler er et af de bedst virkende instrumenter at anvende over for særligt jobparate ledige, jf. Rosholm og Svarer (2010). Samtaler motiverer ledige til at søge og finde job. Samtaler, hvor kommunen rådgiver om mulige jobperspektiver, har ligeledes en positiv beskæftigelseseffekt, ligesom samtaler kan bruges til at afprøve, om den enkelte er til rådighed for arbejdsmarkedet.

Samtaler kan også bruges effektivt til at bringe aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere tættere på arbejdsmarkedet. Med samtalerne kan kommunens sagsbehandler bl.a. afdække, om kontanthjælpsmodtageren mestrer sin hverdag og har en realistisk tilgang til jobønsker. Forskning viser, at der er en direkte sammenhæng mellem sagsbehandlerens tro på kontanthjælpsmodtagerens jobchancer, og så den faktiske jobsandsynlighed, jf. Væksthusets Forskningscenter (2017). Alene ved at sagsbehandleren tror på, at en aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager kan komme i job, øges jobchancerne med 33 pct. Omvendt mindskes chancen for at komme i job eller uddannelse med 22 pct., hvis sagsbehandleren skiftes ud undervejs.

Kommunerne skal efter reglerne holde første samtale med unge på uddannelseshjælp inden for den første uge på ydelsen. Men ud af de ca. 34.000 forløb på uddannelseshjælp i 2019 af mindst én uges varighed fik godt 4 ud af 10 ikke den første samtale inden for den første uge på forløbet. I de øvrige forløb blev fristen overholdt.

Hvorvidt samtalerne bliver holdt inden for fristen, afhænger i høj grad af kommunegrænsen. Værst ser det ud i Guldborgsund Kommune. Ud af ca. 650 igangværende forløb på uddannelseshjælp i Guldborgsund Kommune i 2019 var det kun ca. 150 forløb, hvor der var en samtale inden for den første uge. Det svarer til, at kommunen har brudt reglerne i mere end 3 ud af 4 forløb. Tilsvarende har Stevns, Mariagerfjord og Rudersdal kommuner ikke overholdt fristen for første samtale i omkring 70 pct. af forløbene, jf. figur 18.

Figur 18. Kommunerne overholder ikke samtalefristen

Anm.: Dragør, Fanø, Hørsholm, Læsø, Samsø og Ærø er udeladt.
 Kilde: Jobindsats.dk.

I den anden ende af skalaen ligger Aarhus Kommune, som er den kommune i landet, hvor flest unge på uddannelseshjælp får en samtale med jobcentret til tiden. Men stadig er det knap hver fjerde, der ikke får en samtale inden for den første uge på uddannelseshjælp.

Hvis alle kommuner overholdt lovens frister for første samtale, ville godt 14.000 flere unge på uddannelseshjælp få en samtale med jobcentret inden for den første uge på ydelsen.

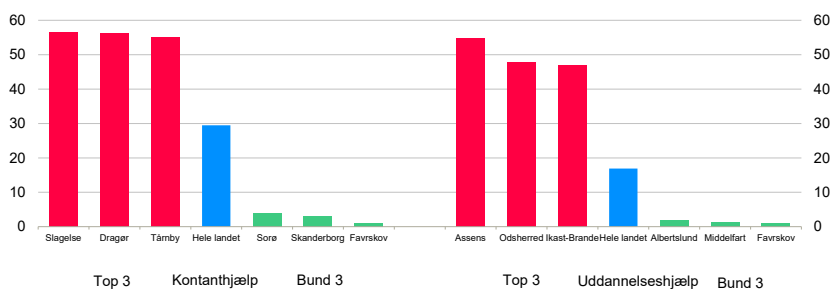
At kommunerne i mange tilfælde ikke overholder fristen for første samtale med unge på uddannelseshjælp, er ikke en ny tendens. Siden uddannelseshjælpen blev indført i 2014, har færre end 6 ud af 10 unge fået første samtale inden for den første uge. Rigsrevisionen har i en rapport om "Indsatsen for at fastholde udsatte unge i uddannelse" fra 2020 kritiseret, at Beskæftigelsesministeriet har været for passiv over for, at kommunerne ikke overholder lovens bestemmelser i forhold til udsatte unge, selv om ministeriet har haft viden om manglende regelefterlevelse siden 2015. Rigsrevisionen påpeger i undersøgelsen bl.a., at 42 pct. af de unge i en stikprøve ikke får den første samtale inden for lovens frister.

Også samtaler med kontanthjælpsmodtagere finder sted i mindre omfang i nogle kommuner end i andre. Visse kommuner lever ikke op til målsætningen om, at "den gennemsnitlige andel af personer med mindst 12 måneders anciennitet, som har modtaget færre end fire samtaler de seneste 12 måneder, skal være mindre end 20 pct.", jf. bilag 3 og det skærpede tilsyn med kommunernes beskæftigelsesindsats.

Ultimo 2019 står det værst til i Slagelse, Dragør og Tårnby kommuner, hvor mere end halvdel af kontanthjælpsmodtagerne har fået mindre end fire samtaler i løbet af et år. Det er en betydelig større andel end i Favrskov, Skanderborg og Sorø Kommuner, der er de kommuner, der klarer sig bedst. På landsplan har ca. 30 pct. af de langvarige kontanthjælpsmodtagere ikke deltaget i mindst 4 samtaler om året, jf. figur 19.

Figur 19. Ringest samtaleservice for kontanthjælpsmodtagere i Slagelse

Andel personer, som har fået afholdt færre end 4 samtaler i løbet af 12 måneder, december 2019

Anm.: Opgørelsen omfatter personer med mindst 12 måneders anciennitet på hhv. kontanthjælp eller uddannelseshjælp.
Kilde: Jobindsats.dk

Unge på langvarig uddannelseshjælp deltager i gennemsnit i lidt flere samtaler end kontanthjælpsmodtagerne, men også her er der store kommunale forskelle.

Favrskov er den kommune, der klarer sig bedst i december 2019 både, hvad angår samtaler med kontanthjælpsmodtagere og med uddannelseshjælpsmodtagere.

Omfanget af aktivering varierer

Udover samtaler skal modtagere af kontanthjælpsydelser deltage i aktive tilbud. Hvor hyppigt aktiviteterne skal finde sted, og hvor længe et tilbud må vare, varierer fra målgruppe til målgruppe, jf. bilag 3.

Der er solid forskningsmæssig dokumentation for, at virksomhedsrettede indsatser i form af privat løntilskudsjob og virksomhedspraktik er mest effektive til at få ledige i beskæftigelse. Det gælder både for jobparate ledige, der ikke har andre udfordringer end arbejdsløshed og for personer, der aktuelt ikke er arbejdsmarkedsparate, hvor det virksomhedsrettede tilbud

styrker deres arbejdsmarkedsparethed og dermed øger deres chance for at komme i job, jf. bl.a. Rosholm og Svarer (2011) og KORA (2017).

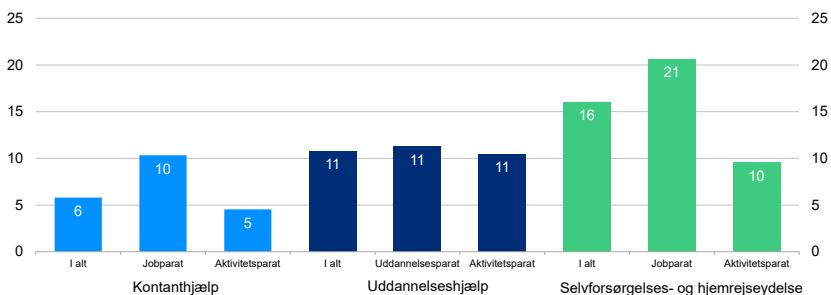
Kontanthjælpsmodtagere bruger generelt ikke meget tid på at deltage i aktive tilbud i beskæftigelsesindsatsen. Blandt de knap 70.000 fuldtidspersoner på kontanthjælp i 2019 svarer aktiveringsomfanget til, at knap 11.000 fuldtidspersoner eller 16 pct. blev fuldtidsaktiveret. Blandt de godt 34.000 fuldtidspersoner på uddannelseshjælp var aktiveringsomfanget en smule højere, idet brugen af aktive tilbud svarer til, at 10.000 fuldtidspersoner eller at 29 pct. blev fuldtidsaktiveret. Mest fremtrædende er brugen af aktive tilbud for de knap 14.000 personer, der modtog selvforsørgelses- og hjemrejseydelse i 2019. Her svarer aktiveringsomfanget til, at 43 pct. deltog i aktive tilbud på fuld tid.

Forudsat at en arbejdsuge svarer til 37 timer, betyder det relativt lave aktiveringsomfang for mange på kontanthjælpsydelse, at de i gennemsnit kun bruger få timer om ugen på at deltage i aktive tilbud. Kontanthjælpsmodtagere bruger således i gennemsnit kun 6 timer om ugen på aktive tilbud, mens unge på uddannelseshjælp bruger 11 timer i gennemsnit. I toppen ligger personer på selvforsørgelses- og hjemrejseydelse med et tidsforbrug på i gennemsnit 16 timer om ugen.

Generelt er job- og uddannelsesparate mere aktive end de aktivitetsparate. De godt 51.000 aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere bruger således i gennemsnit kun 5 timer om ugen på at deltage i aktive tilbud, jf. figur 20.

Figur 20. Kontanthjælpsmodtagere er kun i aktivering få timer om ugen

Gennemsnitligt antal timer om ugen i aktive tilbud pr. fuldtidsperson, 2019

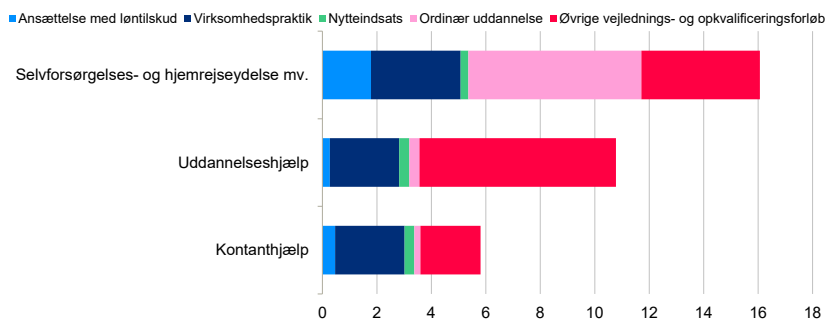

Anm.: Uddannelsesparat på uddannelseshjælp omfatter både åbenlys uddannelsesparat og uddannelsesparat.
Kilde: Jobindsats.dk

Virksomhedsrettede tilbud som virksomhedspraktik og ansættelse i løntilskud forekommer hyppigst blandt personer på selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, hvor 14 pct. har deltaget på fuldtid i 2019. Det svarer til godt 5 timer om ugen i gennemsnit. Til sammenligning deltager kontanthjælpsmodtagere i gennemsnit 3 timer om ugen i virksomhedsrettede tilbud, jf. figur 21.

Figur 21. Flygtninge aktiveres mest

Antal aktive timer om ugen pr. fuldtidsperson, fordelt på aktivitet, 2019

Kilde: Jobindsats.dk

Aktive tilbud, der består af ordinær uddannelse, bliver hyppigst givet til personer på selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. De bruger i gennemsnit knap 6,5 timer om ugen på ordinær uddannelse, hvilket primært består af danskuddannelse.

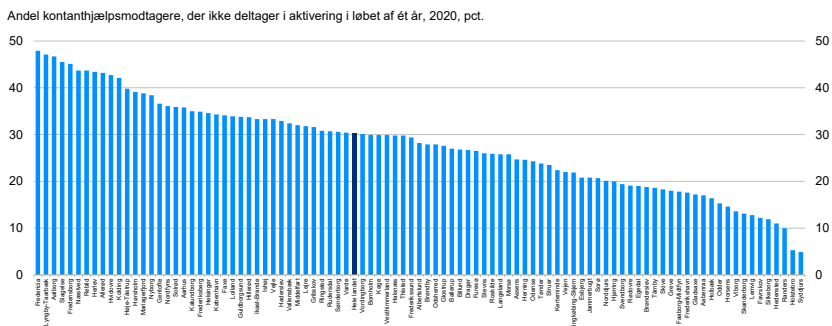
Øvrig vejledning og opkvalificering bliver hyppigst brugt blandt unge på uddannelseshjælp. I gennemsnit deltager unge på uddannelseshjælp 7,2 timer om ugen i øvrig vejlednings- og opkvalificeringsforløb. Her indgår også såkaldte brobygningsforløb, der er en korterevarende uddannelsesrettet indsats til unge, der har forskellige grader af sociale, faglige og helbredsmæssige problemer. I gennemsnit bruger de unge på uddannelseshjælp ca. ½ time om ugen på brobygningsforløb.

I 2020, hvor Corona-pandemien kom til Danmark, blev beskæftigelsesindsatsen og de aktive tilbud til bl.a. kontanthjælpsmodtagere i perioder delvis suspenderet. Den 11. marts 2020 blev jobcentrene stort set lukket ned, allerede igangsatte aktive tilbud blev stoppet og nye virksomhedspraktikker m.v. kunne ikke igangsættes. Siden er der gradvist blevet åbnet op for muligheden for at genoptage den aktive beskæftigelsesindsats. Dog kan der fortsat ikke indgås nye aftaler om virksomhedsrettede forløb på samme betingelser som i 2019.

At 2020 på den måde er et specielt år, kan bidrage til at forklare, hvorfor andelen af kontanthjælpsmodtagere, der slet ikke har deltaget i aktive tilbud, er større i 2020 end i tidligere år. I 2020 havde 30 pct. af de kontanthjælpsmodtagere, der havde minimum ét års anciennitet på ydelsen, ikke deltaget i aktivering. I 2019 var det 24 pct.

Der er imidlertid meget store kommunale forskelle. Nogle kommuner har trods coronasituationen formået at sikre, at kontanthjælpsmodtagerne blev hjulpet tilbage på arbejdsmarkedet gennem en aktiv beskæftigelsesindsats. Det gælder bl.a. Syddjurs, Holstebro, Randers, Hedensted og Silkeborg Kommuner, som er de fem kommuner i landet med den laveste andel af kontanthjælpsmodtagere, der ikke har deltaget i aktivering i 2020, jf. figur 22.

Figur 22. 30 pct. af kontanthjælpsmodtagerne aktiveres slet ikke

Anm.: Andel personer uden aktivering opgør andelen af personer med minimum 52 ugers ydelse uden aktivering. Opgørelsen omfatter også personer, der er fritaget for aktivering som følge af sygdom m.v. Fanø, Samsø, Ærø og Læsø er udeladt.
 Kilde: Jobindsats.dk

I Syddjurs og Holstebro er andelen af kontanthjælpsmodtagere uden aktivering endda lavere i 2020 end i 2019.

Andre kommuner har i højere grad opgivet at hjælpe kontanthjælpsmodtagerne gennem aktive tilbud i 2020. Det gælder særligt for Fredericia, Lyngby-Taarbæk og Aalborg Kommuner, hvor næsten halvdelen af kontanthjælpsmodtagerne med mindst ét års anciennitet på ydelsen ikke har deltaget i aktive tilbud i 2020. I alle tre nævnte kommuner var andelen uden aktive tilbud også højere end landsgennemsnittet i 2019.

Mere information om kommunale nøgletal findes bl.a. i de nøgletalsrapporter, som Dansk Arbejdsgiverforening løbende udarbejder med henblik på at give et billede af kommunale forskelle og resultater på beskæftigelsesområdet: <https://rar.da.dk/Noegletal/Noegletal>

Litteraturliste

Avram, Brewer og Salvato (2018). Can't work or won't work: Quasi-experimental evidence on work search requirements for single parents. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S092753711630416X>

Beskæftigelsesudvalget (2016-17), Analyse af deltagelseeffekten. Effekten af ændringer i den økonomiske tilskyndelse til beskæftigelse. [BEU Alm.del Bilag 110: Analyse af deltagelseeffekten.pdf \(ft.dk\)](#)

Christensen og Epløv (2018). Resultater fra IPS projektet. <https://star.dk/media/9153/ips-rapport.pdf>

Danmarks Pædagogiske Universitet (2008). Om social arv, ulighed i livschancer og målgrupper og forskningsmæssige perspektiver for HPA-intervention. https://www.dpu.dk/fileadmin/www.dpu.dk/forskning/forskningsprogrammer/organisationoglaering/forskningsprojekter/hpa/publikationer/arbejdsrapporter/hpaserienno1/01socialarvenglishabstract/om-dpu-institutter-paedagogisk-sociologi_hpa_ex2db-c3-b8ger_20091001143458_01_social_arv.pdf

Finansministeriet (2018). Aktiv beskæftigelsesindsats. <https://fm.dk/media/15275/Aktivbeskaeftigelsesindsats.pdf>

Finansministeriet (2019), <https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2019/april/kontanthjaelpsloftet-og-225timersreglen-faar-flere-i-arbejde/>

Jobeffekter.dk

Jobindsats.dk

KL (2020), Hvad koster beskæftigelsesindsatsen?, <https://www.kl.dk/media/23561/analyse-hvad-koster-beskaeftigelsesindsatsen-og-hvad-bruges-pengene-paa.pdf>

KORA (2015), Henrik Lindegaard Andersen og Jacob Nielsen Arendt, Økonomiske incitamenter i beskæftigelsespolitikken. En litteraturoversigt. <https://www.vive.dk/media/pure/8900/2040502>

KORA (2017), Måling af aktivitetsparate lediges vej mod beskæftigelse. <https://star.dk/media/1147/maaling-af-aktivitetsparate-lediges-vej-mod-beskaeftigelse.pdf>

Marselisborg (2019), Analyse af beskæftigelsesindsatsen for unge i kontanthjælpssystemet. <https://star.dk/media/12050/analyse-af-unge-i-kontanthjaelpssystemet.pdf>

Rigsrevisionen (2019), Indsatsen for at fastholde udsatte unge i uddannelse <https://www.ft.dk/-/media/sites/statsrevisorerne/dokumenter/2019/beretning-22-2019-om-indsatsen-for-at-fastholde-udsatte-unge-i-uddannelse.ashx>

Rockwool Fonden (2016), Minimumsbudget for forbrugsudgifter. https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2016/11/104896_Minimumsbudget-for-forbrugsudgifter_P.pdf

Rosholm og Svarer (2010), Effekter af samtaler i den aktive arbejdsmarkedspolitik. <https://star.dk/media/1342/effekter-af-samtaler-i-den-aktive-arbejdsmarkedspolitik.pdf>

Rosholm og Svarer (2011), Effekter af virksomhedsrettet aktivering i den aktive arbejdsmarkedspolitik. <https://star.dk/media/1332/effekter-af-virksomhedsrettet-aktivering.pdf>

Statistikbanken.dk

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (2018). Viden om effekter af indsatser for ledige og andre personer på overførselsindkomster. <https://star.dk/media/5687/star-2018d-viden-om-effekter-af-indsatser-for-ledige-og-andre-personer-paa-overfoerelsesindkomster.pdf>

Styrelsen og Arbejdsmarked og Rekruttering (2021), Vidensfundament for ungeindsatsen

Sundhedsstyrelsen (2017). Danskernes Sundhed - Den nationale Sundhedsprofil 2017.

Væksthusets Forskningscenter (2018). BeskæftigelsesIndikatorProjektet. <https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/projekter/beskaeftigelses-indikator-projektet/>

Bilag 1: Kontanthjælpsloftet og det midlertidige børnetilskud.

Boks 1. Kontanthjælpsloft og midlertidigt børnetilskud

Kontanthjælpsloftet

- Fra 1. oktober 2016 er der blevet lagt et loft over, hvor meget det samlede set er muligt at modtage i kontant- eller uddannelseshjælp, boligstøtte og særlig støtte. Kontanthjælpsmodtagere, der ikke modtager boligstøtte eller særlig støtte, bliver ikke berørt af loftet.
- Grænsen for kontanthjælp inkl. supplerende ydelser afhænger blandt andet af alder, om man er forsørger, gift/samlevende eller enlig. Hvis de samlede ydelser er over grænsen, vil den pågældende kontanthjælpsmodtager modtage mindre i særlig støtte eller boligstøtte.

Midlertidigt børnetilskud

- Fra januar 2020 (men med tilbagevirkende kraft fra 1. august 2019) blev et midlertidigt børnetilskud indført. Børnetilskuddet er skattefrit og tildeles til forældre i kontanthjælpsystemet. Det kan ikke overstige det beløb, som man har mistet for følge af kontanthjælpsloftet og integrationsydelsen (i dag: selvforsørgelses-, hjemrejse- og overgangsydelse).
- Det månedlige tilskud udgør 700 kr. pr. barn for forældre på de laveste ydelser, 600 kr. pr. barn af enlige kontanthjælpsmodtagere og 550 kr. pr. barn for øvrige i målgruppen. Hertil kommer et supplerende tilskud på 650 kr. uafhængigt af antallet af børn til enlige forsørgere. Tilskuddet gives til forældre i kontanthjælpsystemet med børn i alderen 0-14 år.

Kilde: Beskæftigelsesministeriet.

Bilag 2: Hvad virker i beskæftigelsesindsatsen?

Boks 2. Viden om effekter af indsatser

En række studier og litteraturreviews peger overordnet på, at følgende indsatser øger tilknytningen til arbejdsmarkedet for ledige og andre personer på overførselsindkomster:

- Virksomhedsrettet indsats, ofte i kombination med andre tilbud, har som det eneste redskab i beskæftigelsessystemet vist sig i gennemsnit at have positive jobeffekter på tværs af forskellige grupper af jobparate, udsatte ledige og sygemeldte.
- Der findes indikation for, at mentorstøtte, som gives i forbindelse med anden indsats – typisk virksomhedsrettet indsats – har en positiv beskæftigelseeffekt for langtidsledige og udsatte borgere.
- Tværfaglige indsatser, hvor en virksomhedsrettet indsats suppleres med andre sociale og/eller helbredsmæssige indsatser har positiv effekt for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet.
- Progression i retning af arbejde eller uddannelse kan måles med såkaldte progressionsfaktorer. Når progressionsfaktorer udvikler sig i positiv retning, er der statistisk højere sandsynlighed for, at borger er på rette vej mod arbejde eller uddannelse. Særligt fem faktorer har veldokumenteret statistisk sammenhæng med job eller uddannelse: 1) Tro på egne evner, 2) Helbredsmestring, 3) Arbejdsmarkedsidentitet (mening og retning), 4) Samarbejde på arbejdspladsen eller uddannelsen, 5) Netværk (ift. fagpersonale og venner/familie).
- Aktivitet frem for passivitet er vigtig for udsattes progression mod job. Aktive tilbud er generelt bedre for udsatte borgeres progression mod job end at gå passiv. Under deltagelse i virksomhedsrettede tilbud flytter borgerne sig fremad på samtlige progressionsindeks.
- Sagsbehandlers tro på den enkelte har betydning for, hvorvidt ledige borgere kommer i job og uddannelse. Sagsbehandlere, der tror mest på, at udsatte borgere kan få arbejde opnår (alt andet lige) de bedste resultater.

Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

Boks 3. BIP - BeskæftigelsesIndikatorProjektet

Beskæftigelses Indikator Projektet (BIP) er et projekt, der har skabt ny viden og skærpet det faglige fokus på beskæftigelsesindsatsen for udsatte ledige i Danmark. Projektet blev gennemført af Væksthusets Forskningscenter i samarbejde mellem 10 jobcentre i Danmark og en ekspertgruppe sammensat af forskere og praktikere. Fra 2011 til 2016 deltog omkring 4.000 udsatte ledige, og mere end 300 jobcentermedarbejdere har medvirket i projektet. I ekspertgruppen deltog bl.a. professor og forskningsdirektør, Michael Rosholm.

Målet med projektet har været at undersøge sammenhængen mellem udvalgte indikatorer for arbejdsmarkedsparethed og sandsynligheden for, at den udsatte ledige kommer i arbejde. Projektet drager bl.a. følgende konklusioner:

En virksomhedsrettet indsats er afgørende

- BIP peger på, at en jobrettet indsats kombineret med én eller flere andre indsatser, herunder opkvalificering, en social indsats eller en helbredsindsats er den mest effektive måde at få udsatte borgere i arbejde.
- Hvis indsatsen alene er jobrettet uden øvrige indsatser, kommer borgeren også tættere på arbejdsmarkedet, dog i mindre skala. Med jobrettet indsats forstås virksomhedspraktik, løn-tilskud, ordinære timer (småjob), jobsøgning, mentor, viden om arbejdsmarkedet m.v.
- Derimod vil borgere, der alene får én eller flere indsatser af opkvalificerende, social eller helbredsrettet karakter i bedste fald opleve stilstand. Disse indsatser vil kun føre til, at borgeren kommer tættere på arbejdsmarkedet og i job, hvis de kombineres med en jobrettet indsats.

Gode sagsbehandlere er afgørende

- BIP-resultater viser, at der stor forskel på, hvor gode sagsbehandlerne i kommunerne er til at få borgerne i job. De mest succesfulde sagsbehandlere får 23 pct. af borgerne i job, mens de mindst succesfulde får 7 pct. i job. Bliver der taget højde for borgernes baggrundskarakteristika, er forskellen i effektivitet hele 26 procentpoint. Dermed kan et væsentligt beskæftigelsespotentiale blive indfriet ved at løfte de mindst effektive sagsbehandlere.
 - BIP peger på, at særligt sagsbehandlerens tro på borgeren har betydning for borgerens jobchancer. Borgere, der har en sagsbehandler med høj tiltro til, at borgerne kommer i job, har en forøget jobsandsynlighed på 32 pct. Samtidig reducerer hvert sagsbehandlerskift borgerens jobchancer med 22 pct.
-

Borgerindikatorer er afgørende

- Som en del af BIP blev det undersøgt, hvilke borgerindikatorer der fremmer jobsandsynlighed. Indikatorerne måler forskellige dimensioner af det at være parat til job.
- Projektet peger på seks væsentlige borgerindikatorer: 1) kunne mestre helbredsudfordringer, 2) viden om muligheder, 3) tro på at kunne klare et arbejde, 4) samarbejdsevne, 5) realistisk forståelse af muligt lønniveau samt 6) jobsøgning. Tilsvarende peger projektet på tre væsentlige sagsbehandlerindikatorer: 1) tro på job, 2) borgeren handler målrettet ift. at få job samt 3) realistisk forståelse af kompetencer. Jo højere borgeren/sagsbehandleren scorer på disse indikatorer, desto større en chance for at opnå job.
- Ved at bruge disse indikatorer er det muligt at holde øje med effekten af de indsats, der bliver sat i gang og følge op på, om borgeren kommer tættere på arbejdsmarkedet og i job.

Kilde: Væksthusets Forskningscenter.

Boks 4. IPS – Individuelt Planlagt job med Støtte

I indsatsen for at hjælpe personer med alvorlige psykiske lidelser ind på arbejdsmarkedet har særligt forløb med "Individuelt Planlagt job med Støtte" (IPS) vist sig effektivt. Metoden har internationalt vist gode resultater i forhold til at støtte personer med alvorlig psykisk sygdom til at opnå og fastholde ordinær beskæftigelse eller uddannelse. I Danmark er der gennemført forsøg med IPS i perioden 2012-2017 under ledelse af forskningsoverlæge Lene Falgaard Eplov, Psykiatrisk Center København og med inddragelse af en række distriktspsykiatriske centre.

Den overordnede filosofi for IPS-forløbet er, at personer med alvorlige sindslidelser (angst, depression og bipolar lidelse) kan arbejde eller tage en uddannelse, når der opnås et godt match mellem kandidaten og arbejds- eller uddannelsesstedet, samtidig med at kandidaten modtager sideløbende intensiv støtte:

Kombiner jobindsats og behandling

- IPS peger på, at behandling og en beskæftigelsesrettede indsats skal "gå hånd i hånd". Arbejde på det ordinære arbejdsmarked har førsteprioritet efter mottoet "Place then train".
 - IPS viser, at størstedelen af sagsbehandlerens indsats skal bruges på hjælp til kontakt med potentielle arbejdsgivere. IPS-konsulenten skal fungere som både sagsbehandler med viden om den psykiske lidelse og som jobformidler med kendskab til det lokale arbejdsmarked og virksomhedernes efterspørgsel efter arbejdskraft.
-

-
- IPS-forløb øger sandsynligheden for at komme i job eller uddannelse for personer med svære sindslidelser sammenlignet med en almindelig beskæftigelsesindsats. Efter 18-måneders IPS-forløb kom 60 pct. af deltagere i job eller uddannelse. I kontrolgruppen kom kun 47 pct. i job eller uddannelse.
 - Deltagerne i IPS-forløb er desuden langt mere tilfredse med indsatsen end deltagerne i almindelige forløb.

Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

Boks 5. Ungeindsatsen

Følgende indsætter m.v. vurderes at styrke unge uddannelseshjælpsmodtageres vej mod uddannelse eller job:

Centrale holdepunkter:

- "Det er virkeligheden, der virker": Erhvervsskoler og virksomheder løfter.
- "Medarbejderen virker": Den primære kontaktperson spiller en central rolle.
- Mindste indgreb: Styr unge helt uden om systemet, når det er muligt.

Følgende indsætter har en positiv effekt:

- Nytteindsats – de unge vendes i døren,
- Brobygningsforløb på erhvervsskoler,
- En virksomhedsrettet indsats, ofte i kombination med andre tilbud,
- IPS-indsatsen for personer med svære psykiske lidelser,
- Mentorstøtte – særligt for udsatte unge med 4 i 9.klasses karaktergennemsnit.

Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

Bilag 3: Krav i beskæftigelsesindsatsen

Boks 6. Krav til jobsøgning

Jobparate kontanthjælpsmodtagere har pligt til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. De skal senest tre uger efter tilmelding som jobsøgende i jobcentret registrere CV-oplysninger på Jobnet om kompetencer, erfaringer og øvrige relevante forhold for at stå til rådighed. De skal desuden kunne og ville overtage rimeligt arbejde med dags varsel.

Jobparate kontanthjælpsmodtagere skal være aktivt arbejdssøgende, og skal efter krav fra jobcenteret eller anden aktør søge konkrete job. Ved første jobsamtale hos kommunen skal personen indgå en aftale med kommunen om krav til jobsøgningsaktiviteter, og kommunen skal fastsætte en frist for at registrere jobsøgningsaktiviteterne i en joblog på Jobnet.

Kontanthjælpsmodtageren skal overholde de indgåede aftaler, som f.eks. kan indeholde oplysninger om antal job, som personen skal søge, frist for at søge og dokumentere jobsøgning, inden for hvilke faglige områder og geografisk område, der skal søges job samt konkrete job, som personen skal søge.

Hvis kontanthjælpsmodtageren uden rimelig grund undlader efter krav fra jobcenteret at søge konkrete job, modtager den pågældende en økonomisk sanktion fra kommunen. Kommunen har pligt til at vejlede den pågældende herom.

Kilde: Bekendtgørelse om rådighed og sanktioner, <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/2022> og <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/856>, Vejledning om rådighed og sanktioner (VEJ nr. 9332 af 12/06/2020)

Boks 7. Kontaktforløbet

Jobcenteret skal afholde mindst fire individuelle jobsamtaler inden for de første 6 måneder med personer, der modtager kontanthjælp eller uddannelseshjælp. Den første jobsamtale skal holdes senest én uge fra første henvendelse til kommunen om hjælp. Efter de første 6 måneder aftales kontaktforløbet mellem personen og jobcenteret. Derudover holdes jobsamtaler, når jobcenteret vurderer, at der er behov herfor. Den enkelte person har ret til jobsamtaler, hvis personen anmoder herom.

Personer, der modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, skal ligeledes deltage i fire individuelle opfølgende samtaler med kommunen i løbet af de første 6 måneder i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet eller introduktionsprogrammet. Herefter skal kommunen afholde samtaler efter behov.

Med aftalen om en forenkling af beskæftigelsesindsatsen fra august 2018 følger en styrket opfølgning på kommunernes indsats. Bl.a. er der fastsat et fokusråd om at den gennemsnitlige andel af personer med mindst 12 måneders anciennitet, som har modtaget færre end fire samtaler de seneste 12 måneder, skal være mindre end 20 pct.

Kilde: Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, Integrationsloven og <https://star.dk/reformer/forenkling-af-beskaeftigelsesindsats/skaerpet-tilsyn-med-kommunernes-beskaeftigelsesindsats/>

Boks 8. Aktivering

Kontanthjælpsmodtagere har ret og pligt til at påbegynde et aktivt tilbud senest efter 6 måneder på ydelsen. Tilbuddet skal have en sammenhængende varighed på mindst to uger. Jobcenteret skal desuden løbende give tilbud til kontanthjælpsmodtagere, der har behov herfor.

Personer, der modtager uddannelseshjælp, har senest efter 1 måned på ydelsen ret og pligt til at påbegynde et tilbud og fortsætte kontinuerligt hermed indtil de påbegynder en uddannelse. Der må højst være 4 uger mellem hvert tilbud.

Kommunen skal ligeledes give beskæftigelsesrettede tilbud til personer, der modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Særligt er der krav om, at personer, der er omfattet af et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram eller et introduktionsforløb, skal deltage i en kontinuerlig virksomhedsrettet indsats. For jobparate må der maksimalt være 6 uger mellem hvert virksomhedsrettet tilbud. For aktivitetsparate tilrettelægges den kontinuerlige virksomhedsrettede indsats efter en konkret vurdering af udlændingens forudsætninger og behov. For en aktivitetsparat udlænding kan de virksomhedsrettede tilbud i de første 6 måneder omfatte forberedende forløb til virksomhedsrettede tilbud.

Som udgangspunkt skal kommunen desuden tilbyde danskuddannelse til personer, der er omfattet af et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram eller et introduktionsforløb. Tilbuddet kan have en varighed på op til 5 år og maksimalt udgøre 15 timer om ugen.

Med aftalen om en forenkling af beskæftigelsesindsatsen fra august 2018 følger en styrket opfølgning på kommunernes indsats. Bl.a. er der fastsat et fokusråd om, at den gennemsnitlige andel af personer med mindst 12 måneders anciennitet, der ikke har modtaget minimum ét aktivt tilbud eller minimum 6 ugers / 225 timers beskæftigelse de seneste 12 måneder, skal være mindre end 20 pct.

Kilde: Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats samt Integrationsloven og <https://star.dk/reformer/forenkling-af-beskaeftigelsesindsats/skaerpet-tilsyn-med-kommunernes-beskaeftigelsesindsats/>

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Vester Voldgade 113

1552 København V

Tlf. 33 38 90 00

da@da.dk

da.dk